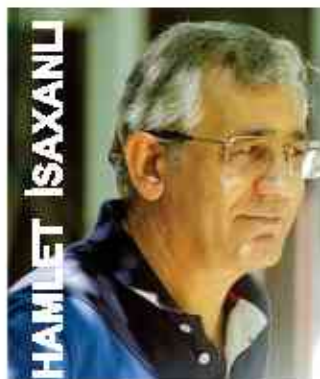

Kitab, adətən, onu yazan insanın düşüncə dünyasını əks etdirir. Müəllifin həyatı, sevinc və kədər, hirsli və sevgisiz, qayğı və arzuları damcı-damcı kitaba hopur. Bədii ədəbiyyatda müəllifin kimliyi üzdə deyil, sistemli deyil, gizli şəkildədir, tək bir obrazda deyil, bir neçə obraz arasında paylanılıb.

Britaniya Parlamentinin üzvü, keçmiş Müdafiə üzrə Dövlət katibi, həmçinin bir sıra hökumət vəzifələrində çalışmış olan L. Fox siyasət və idarəetmə təcrübəsinə malik hərəkət adamıdır.

HAMLET İSAXANLI

LIAM FOX'UN DALĞALAR SİLSİLESİ

(Bu məqalə ilk dəfə İngiliz dilində çap olunub: Hamlet Isaxanlı. Book review: Tide-table of Liam Fox. Khazar Journal of Humanities and Social Sciences, Volume 18, Number 3, 2015)

Müəllif kimliyi bədii əsərdə az yer tutsa belə, onun oynadığı rol xətrəkdə uzun roluna bənzəyir – miqdarı azdır, xərrəyin içində əriyib, amma onsuz xərrəyin dadı (dadı-duzul) olmazdı. Bədii olmayan ədəbiyyatda, məsələn, tarix olsun ya fəlsəfə, müəllif təhlil edir, açıq münasibətini bildirir; bu cür əsərlərdə, bədii ədəbiyyatdan fərqli olaraq, müəllif kimliyi süjet boyu özünü göstərir. Əsər ciddi tədqiqat üzərində qurulmuşsa, müəllif öz kimliyini gizli saxlamaq istəyir, obyektivliyə, “hamını bərabər gözlə görmək” prinsipinə əməl etməyə çalışır, “biz” və “onlar” kimi iki qütblü fikir dünyası qurmur, simpatiyə və ya antipatiyə yox, empatiyə düşüncəsi ilə hərəkət edir, daha doğrusu, çətin olsa da (müəllif də insandır!), bu cür hərəkət etməyə çalışır. Lakin daha bir əsər növü və ya müəllif yanaşması mövcuddur: “özümüzünkülər”ə müraciət edərək, onlara bəzi məqamları şərh etmək, başa salmaq, “biz”i nələrlə gözlədiyini anlatmağa çalışmaq, keçmişdə və bu gündə baş verənlərdən nəticə çıxarmaq və ya dərs almaq. Liam Fox’un “Rising Tides”i (Liam Fox. Rising Tides: Facing the Challenges of a New Era. Heron Books, 2013) bu sonuncu tip əsərlərə aid edilə bilər. Müəllif “Biz” sözü ilə dar mənada Böyük Britaniyanı, geniş mənada Qərbi demokratiyasını nəzərdə tutur.

Beynəlxalq miqyasda fəaliyyətli ona yüksək rəqib dövlət adamları ilə görüşmək, söhbət etmək, maraqlı məsələlər haqqında onların fikir və rəylərini soruşmaq imkanı da vermişdir. Müəllif öz fikrini təsdiqləmək və ya yeni fikir söyləmək üçün kitabında bu cür rəylərə xeyli yer ayırmışdır. Kitab yeddi fəsil, giriş və epiloqdan ibarətdir. Birinci fəsil qloballaşma haqqındadır, iqtisadiyyat, mədəniyyət və kommunikasiya kimi sahələrdəki böyük asılılıqdan, həmçinin ciddi təhlükələrdən, qloballaşmanın qarantlıq tərəflərindən, Qərbi qarşı meydan oxumağa başlayanlardan söz açır, demokratiyanın qısa tarixinə bəş vurur. Müəllif kitab boyu dəfələrlə faşizm və xüsusilə kommunizm (SSRİ) üzərində qələbənin kapitalizmin tək iqtisadi və hərbi qüdrəti ilə deyil, həmçinin “mənavi qətiyyət”imiz, “vətənpərvər düşüncə tərzimiz” və ya “ideoloji gücümüz” ilə əldə olunduğunu deyir.

LIAM FOXS

ŞAHƏ QALXAN DALĞALAR

YENİ ERANIN ÇAĞIRIŞLARI İLƏ UZ UZO

Müəllif sadə haqiqəti də yada salır: “siyasi və beynəlxalq nüfuz iqtisadi gücün töhrəsidir” (Az: səh. 34, 1-ci fəsil). L. Fox Qərbin yalan və yanlışlarını qeyd etməyi unutmur, Qərbdəki özündən razılığı və ya həddən artıq sadələşməni yada salır, İraq və Əfqanıstanda qısa vaxtda Qərbi demokratiyasını qurmaq istəyənlərə gülür... Bura başqa ölkələri də əlavə etmək və qəbilə ənənələrinin demokratiya davasını üstələdiyini yada salmaq mümkündür. Lakin, müəllif Çin barədə fikirlərində Çinə və ümumiyyətlə, Asiyaya xas olan kollektivlik məsələsinə toxunmur, Qərbiyə demokratiyadan fərqli modellərin mümkünlüyü və onların xeyli müddət hökm edəcəyi barədə fikir söyləmir.

"Qonşu dərdi" adlı ikinci fəsil "pl's" qonşulara, birinci növbədə Pakistana, biraz da Şimali Koreya'ya həsr olunub. Pakistanın "dünya liderlərinin yuxusuna haram qatan", "dünyada ən təhlükəli ölkə" (Az, səh. 38, 39) və çox cəhətdən uğursuz dövlət olduğunu sübut etmək üçün Hindistanın parçalanması, onun qanlı nəticələri və Pakistanın siyasi tarixinə baş vurmuş, maraqlı xülasə və təhlillər vermiş, din və dil məsələlərində qeyri tolerantlıq olduğunu, onların ölkəni zəiflətdiyini, hətta parçalandığını sübut etməyə çalışmış, nüvə Pakistanının riskləri haqqında xüsusi söhbət açmışdır. Müəllif müsəlmanların Hindistana ancaq bəla gətirdiyini deyən tarixçilərdən alıntılar edir, amma Böyük Əkbər kimi Hind mədəniyyətinə hörmətə layiq olan, iki mədəniyyətli qovuşdurmağa çalışan yada salmır. Böyük Moğollar birləşdirici rol oynamışdılar, ingilislər isə hind-müsəlman birliyini qoruya bilməmiş, sonda iki yerə parçalanmanın qarşısını ala bilmədilər.

Müəllifin Tac Mahal haqqında dediyi sözlərlə tam şərikəm: "bu abidəni ilk dəfə gördüyüm zaman onun real həyatda şəkildəkindən nə qədər gözəl və təlqinedici olduğuna heyran qalmışdım" (səh. 45), mənə də buna bənzər fikir yaranmışdı, şəkillərin və sözlü təsvirlərin abidənin gerçək gözəlliyini əks etdirə bilmədiyi, gözlə görünən gözəlliyin təsvirə gəlməz olduğu qənaətinə gəlmişdim.

Üçüncü fəsil – "Körfəz, İslam və global yolayrıqları" müəllifin İslamın mərkəzi sayılan coğrafiyada baş verənlərə münasibətini əks etdirir. Sünni və şia müsəlmanlar, zəngin neft-qaz aləmi və Qərbi-Şərqi qarşıdurması, uzun zaman ingilislə-

rin nəzarət etdiyi bir məkandan (Bəhreyn, Küveyt, Qatər və Oran yalnız 1971-ci ildə müstəqil dövlət oldular) söhbət gedir. 1973-cü ildə Ərəb-İsrail savaşı baş verərkən "ABŞ müharibə zamanı İsraili silahlarla təchiz etmək yolunu seçəndə" Orta Şərqi ölkələri nəhayət öz haqlarını müdafiə etmək, öz güclərini bir qədər göstərmək, neft embaraqosu elan etmək fikrinə düşdülər. Müəllif İran şahının "Bizə satdığınız taxılın qiymətini 300 faiz artırmısınız... Bizdən xəm neft alır və onu emal olunmuş neft-kimya məhsulları formasında bizdən aldığınız qiymətin 100 dəfə artığına ələ özümüze satırsınız... Bundan sonra neftimizi indikindən bəla qiymətə almağınız ədalətli olacaq. Deyək ki, məsələn, 10 dəfə artıq qiymətə" (səh. 101) kimi sözlərini, yəni müstəmləkəçiliyin bəla nəticələrinin olduğunu yada saldıqdan sonra xalis Qərbi təassübkeşliyi nümayiş etdirir: "Bəzi Avropa dövlətləri və Yaponiya neft embaraqosuna məruz qalmaq üçün özlərini kobud və ləyaqətsiz şəkildə (*kursiv mənimdir* – H.İ.) Amerikanın Orta Şərqi siyasətindən uzaq tutmağa çalışdılar" (səh. 101-102). Yəni, Qərbi ölkələri öz maraqlarına deyil, ABŞ-in başçılıq etdiyi Qərbi hamraylığına xidmət etməlidirlər. Bir qədər sonra müəllif etiraz edir: "Körfəz neftindən asılılığı aşkar olan yaponların vəziyyəti o qədər ağır idi ki..."

Britaniyanın Osmanlıni zəiflətmək üçün ərəb millətçiliyini qızışdırması, İslamçılığın güclənməsi və ərəb millətçiliyinin get-gedə zəifləməsi, Ərəb-İsrail savaşlarından söhbət açan müəllif əsas maraqlarından biri olan İrana keçir. İran tarixinə baş vurur, 20-ci əsrə aid hissə maraqla oxunur. O tarixin bəzi çox maraqlı məsələlərinə (məsələn, 1945-46-cı illər Azərbaycan böhranına) toxunmasa da, şah hökuməti və din, Şah, Məsəddiq və Qərbi qarşıdurmaları haqqında söhbət açmış, Xomeyni və İran İslam İnqilabı mövzusunun oxucunu öz arxasında apara bilən səviyyədə, sevä-sevä işləmişdir. İran-İraq savaşı və Qərbin etinasızlığı, daha doğrusu, İrana başqasının əli (silahı) ilə cəza vermək istəyi, seçki ziddiyyətləri, İslam İnqilabının Mühafizəçiləri Korpusunun rolu, İran nüvə proqramı və Qərbin sanksiyaları məsələlərinə toxunmuşdur. Radikal İslam və terrorçuluq haqqında danışarkən müəllif, "özündənrazı və anlamayın ABŞ administrasiyası" (səh. 158) kimi alıntı etsə də, təəssüf ki, İslam bayrağı altında terrorun yayılmasında və güclənməsində Qərbi siyasətinin, ikili standartların rolunu əsaslı təhlil etməmiş. Sünni-Şia bölgüsü və Ərəb - İran qarşıdurması müəllifin diqqət yetirdiyi və yer verdiyi məsələlər içində olsa da, zənnimcə, burada da təhlil kifayət dərəcəyə çatmamışdır (əlbəttə, müəllifdən toxunduğu bütün məsələləri eyni təhlilə əhatə etməsini tələb etmək doğru olmaz...). Şia təriqətinə aid olanların əksəriyyətinin İran, İraq, Livan, Bəhreyn, Azərbaycan və Pakistanda yaşadığı fikri (səh. 152) də dəqiq deyil, şia sayının 8-9 milyon olduğu Yəmən, 4-5 milyon olduğu Əfqanıstan, 30 milyon ətrafında olduğu deyilən Hindistanı yaddan çıxarmaq olmaz.

Burada, yeri gəlmişkən, Qərbi mətbuatında tez-tez rast gəlinən, Azərbaycana aid bir sıra məqalələrin ilk cümlələrini əmələ gətirən "Azərbaycan is shia-muslim country" kimi ifadələrin yersizliyini qeyd etmək istəyirəm.

Birinci, Azərbaycan dünyəvi (secular) dövlətdir; ikinci, İslam dini Azərbaycan dövlət siyasətində, demək olar ki, gözə dəyən bir rol oynamır; üçüncü, Azərbaycan şia ölkəsi deyil, üçdə ikisi şia, üçdə biri sünnidir; dördüncü, azərbaycanlıların bir qismi dindar deyillər, dini ayınlara qoşulmur; beşinci, Fransa kimi ölkə haqqında danışarkən ələ ilk cümlədə ən vacib məlumat olaraq "Fransa katolik ölkədir" deyilmir ki...

"Zamanəmizdə terror" mövzusunə həsr olunmuş dördüncü fəsil kitabın maraqlı hissələrindəndir. Müəllifin terror "hiddətin kobud təzahürüdür" fikrinə əlavə etmək istədim: hiddətin doğurduğu inti-

qam hissədir, həm də ələcsizliyin təzahürüdür (?!). Müəllif öz təhlilinə tarixi faktlarla, terrorun dünyaya, o cümlədən Avropa hadisəsi olduğunu göstərməklə başlamışdır. Britaniyada, Almaniya, İspaniya və İtaliyada, Norveçdə, ABŞ-da, inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan hər dövlətdə, hər bölgədə terrorçular olub və var. İntihar silahını işlədən terrorçular, o cümlədən 11 sentyabr 2001-ci il haqqında, Tamil İlamın Azadlıq Pəngləri haqqında danışır, onların parlament üzvləri və nazirləri qətlə yetirmələrini yada salır. Bu yerdə 1973-1983-cü illər arasında erməni terror təşkilatının Türkiyə diplomatlarına qarşı terrorunu da yada salmaq olardı...

Bir qədər ağır və danışıqçı olan beşinci fəsil ticarət və maddi marağ ideyaları üzərində qurulmuşdur. Oxucu burada Avropa Birliyinin iqtisadi və maliyyə problemlərinə pessimist baxışla rastlaşır. Təhsildə dövlət sektorunun aşağı keyfiyyətdə olduğu vurğulanır (yəqin ki, ali təhsildən əvvəlki təhsili nəzərdə tutur). (səh. 247).

Miqrasiya problemini, onun iqtisadi, siyasi və mədəni kimlik cəhətlərini, əcnəbi istedadların ölkəyə cəlb edilməsi, yardım alanların ondan uğurla istifadə etmə qabiliyyətlərini təhlil edir, təbii qaynaqlarla zəngin olan ölkələrin problemləri, azad ticarətin müstəsna rolu, vergi, borclanmanın dövlət və xalq üçün təhlükəsi (bunu yaxşı şərh edir) kimi müxtəlif məsələlər haqqında söhbət açır. Bir məsələdən digərinə keçid bir qədər sürətlə baş verir...

"Əmtəə" adlı altıncı fəsildə müəllif su problemini qabartmağa çalışmış, müxtəlif məkanlarda, coğrafiyalarda vəziyyəti təhlil etmiş, su uğrunda savaşı tarixinə baş vurmuş və bu problemin daha da böyüyəcəyini proqnoz edərək, sanki oxucunu öz arxasınca aparıb gəlmişdir. Çin, Şimali Afrika, Saudiyyə Ərəbistanı (maraq-

lıdır), Pakistan, Hindistan, Banqladeş, Üçbucağında və digər bölgələrdə işməli su, quraqlıq, ərzaq təhlükəsizliyi kimi məsələlərin kəskinləşmə biləcəyini vurğulayır. Müəllifin "Ərəb baharı" məsələsinə su probleminin həmmən arxasınca baxması, üstəlik onun içində əmtəə ilə bağlı digər məsələləri müzakirə etməsi o qədər də təbii təsir bağışlamır.

Kitabın "Fərqli bir dünya" adlı yeddinci - son fəslində Birinci Dünya Savaşı sonrası bəzi xalqların öz müqəddəratını təyin etmək cəhdi kimi mürəkkəb məsələnin tarixinə baş vurulmuş, təhlükəli xəritəçəkmələr – süni sərhədlərin müəyyən edilməsi, Çinin güclənməsinin Qərbdə narahatlıq yaratması, hətta Qərbi əsəbiləşdirməsi (xəllis Qərb parvar baxış), İslam aləmində sünni-şlə qarşıdurması, terror, beynəlxalq institutların effektivsizliyi (NATO –nu ən vacib sayır) və deməli, özümüz sərbəst hərəkət etməyi öyrənməlik kimi bir-birindən çox fərqli məsələləri bir çatı/şətir altında birləşdirməyə cəhd edilmişdir.

"Epiloq" müəllifi maraqlandıran əsas məsələlərə daha bir, bu halda kiçik ekskursdan ibarətdir, kitabı "Dünyanın şahə qalxan dalğalarında batacaq, yoxsa üzə-cəyik?" (səh. 375) sualına "mən nikbinəm" münasibəti ilə bitirir.

Bütövlükdə kitab maraqlıdır, Qərb diplomatlarının dünyanı narahat edən məsələlərə münasibətini işıqlandırmaq baxımından faydalıdır. Siyasətdə təcürbəli olsa da, müəllif kimi təcürbəsizdir, ilk kitabını yazmışdır. Bu səbəbdən müəyyən nöqsanlardan xali deyil, onların bəzilərini yuxarıda göstərdik. Bəzi texniki çatışmazlıqları da qeyd etmək olar. Alıntıların qaynağı dəqiq göstərilmiş, əksər hallarda qaynağın adı və ili ilə kifayətlənir (məsələn, "The Economist", 2009). Kitabın axtarış sistemi-index'i yoxdur.

Liam Fox'un bu kitabı Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuşdur. Liam Foks. Şahə qalxan dalğalar.

Yeni eranın problemləri ilə üz-üzə. Bakı, TEAS Press, 2014 (380 səhifə). Bu layihənin rəhbəri, redaktorlar və tərcüməçilərə təşəkkürü Ümumilikdə tərcüməni uğurlu saymaq olar. Lakin, tərcümə edilmiş mətdə müəyyən nöqsanlar da mövcuddur. Bəzi ifadələrin tərcümələri semantik deyil, hərfidir, mənanın əsas anlaşılmasına mane olur, uzun və dolğun cümlələrə rast gəlinir. Bəzi terminlərin tərcüməsi çətin olub ("tangent" in bir mənası "tangens" isə, digəri - mətnə uyğun mənası "toxunan"dır (səh. 40) və ya "partizan" sözünün mətnə uyğun mənası "qərəzli", "tərəf-gir"dir (səh. 66). Bəzi frazeoloji ifadələrin təbii qarşılığı tapılmayıb, məsələn, "dəvəquşu başını torpağa salıb" (səh. 22) əvəzinə azərbaycancada "dəvə başını pambığa soxub", "məsələnin altı üstünə çevrildi" (səh. 72) əvəzinə "astar üzə çıxdı" və ya "hər şey alt-üst oldu", "bilinə çıxışı olan" (səh. 369) əvəzinə "bilinin əlçatan/əlyə-tan olduğu" demək lazımdır.

Nəhayət, tək bu kitab deyil, ümumiyyətlə Qərb dillərindən Azərbaycan dilinə tərcümələrə xas olan bir cəhət qeyd etmək lazımdır. Latın əlifbası əsaslı yazısı olan dillər arasında şəxs adlarını və coğrafi adları orijinalda olduğu kimi vermək lazımdır, belə qəbul olunmuşdur; məsələn, bütün Avropa dillərində Goethe, Poincaré, Bologna yazılır. Əks halda, hər xalq adları öz tələffüzünə uyğunlaşdırırsa, anlaşılmazlıq əmələ gələr. Latın əsaslı əlifbaya malik Azərbaycan dilində çox zaman bu qaydaya əməl etmirlər (kiril əlifbası dövründən qalmış irs...). Liam Fox, John Major, Tony Blair, Donald Rumsfeld, Condoleezza Rice, Malcolm Rifkind, Robert Gates kimi adları Azərbaycan dilinə tərcümədə olduğu kimi saxlamaq lazımdır (məsələn, Üçün,

Con Meycor kimi deyil, ehtiyac hiss etdikdə ad ilk daxil edilərək mötərizə içində onun tələffüzünü yazmaq olar...

"Rising Tides" kitabının oxuculara faydalı olacağına inanıram, onun müəllifi hörmətli Liam Fox'a təşəkkür edir, ona yeni

qələm təcrübələri arzu edirəm. Bu əsərin azərbaycana çevrilməsində əməyi olan hər kəsə "sağ olun" deyirəm.

BOOK REVIEW

HAMLET ISAKHANLI

Book review:
Tide-table of Liam Fox.
(Liam Fox. Rising Tides:
Facing the Challenges of a New Era.
Heron Books, 2013).
Khazar Journal of
Humanities and Social Sciences,
Volume 18, Number 3, 2015.

"Brims with historical insight and thoughtfulness... acts as a calm and deliberative call to arms" ANDREW NARR

LIAM FOX

RISING TIDES

FACING THE CHALLENGES
OF A NEW ERA

A book normally reflects the world of thoughts of its author. Drop by drop, the author's life-joy and sadness, anger and love, concerns and wishes-soak into

the book. In fiction, the identity of the author is in invisible form, not systemic, or clearly visible in one image; instead it may be distributed among several

characters. Even though the author's identity is allocated a small space in literature, it plays the role of salt to a meal: just a small amount of it melts into the

food, but without it, the food is flavorless. In non-fiction, such as history or philosophy, the author analyzes facts and openly states his/her attitude towards them. These types of works, in contrast to literature, reveal the identity of the author throughout the book. If a work is based on serious research, the author tries to downplay his/her identity, to write with objectivity and maintain the principle of seeing everyone through the lens of equality. He/she avoids polarized views of "them" and "us," as well as sympathy and antipathy; he/she writes with empathy (or rather, tries to do so; after all, authors are also human). However, there is one more type of work or possible author approach. In this case, the author writes to "our own" and tries to explain certain points to them, help them understand what awaits "us" in the future, and to draw lessons and conclusions from historical and current events. *Rising Tides* by Liam Fox can be placed in this last category. The author uses the word "us" in its narrow sense to mean Great Britain and in its broad sense to include Western democracy.

L. Fox, a British Member of Parliament and former Secretary of State for Defence who has also served in various other government ro-

les, is a man of action with political and administrative experience. His global work activities have also given him the opportunity to meet high-ranking statesmen, converse with them, and learn their opinions about interesting issues. The author allocated a great deal of space in his book to these opinions in order to affirm his own claims or to share new ideas.

The book contains seven chapters as well as an Introduction and epilogue. The first chapter, about globalization, covers a brief history of democracy; the great dependence on fields such as economics, culture and communications; serious dangers and dark sides of globalization; and those who have begun to challenge the West. The author frequently states throughout the book that the victory of capitalism over fascism and especially communism (USSR) was not only due to economic or military might, but also to "our moral resolve," "patriotic mindset," and "ideological strength." He also makes references to simple truth: "economic strength is the wellspring of political and international influence" (p.23).

L. Fox does not neglect to mention the lies and mistakes of the West. He notes the overconfidence and great naiveté of the West, and he laughs at the

attempts to set up Western democracy in Iraq and Afghanistan over a short period of time. It would also be possible to add examples from other countries here, and to note the prevalence of tribal traditions over democracy. However, in his thoughts about China, the author does not discuss the collective identities of China or Asia as a whole, nor does he talk about the possibility of other models besides Western democracy or the idea that they may continue in power for a long time.

The second chapter, entitled "Troubles with Neighbours," discusses "bad" neighbors, specifically Pakistan and to a certain extent North Korea. In order to show that Pakistan is "the most dangerous country in the world" (p.27), "keeps world leaders awake" (p.26), and is a failed state on many counts, he discusses the Partition of India and its bloody results, gives fascinating analyses and summaries of events in Pakistan's political history, tries to prove that Pakistan was and is intolerant in matters related to religion and language and that they weaken or even divide the country, and particularly describes the risks of atomic Pakistan. The author cites historians who claim that Muslims have only brought trouble upon India, but fails to mention the efforts of In-

dian culture benefactors who have tried to bring two cultures together such as Akbar the Great. The Muslim Mughals played a connecting role, while the English were unable to preserve the Hindi-Muslim unity or prevent the country from splitting into two parts in the end.

I completely share the author's feelings about the Taj Mahal: "I remember seeing it for the first time and being stunned by how much more beautiful and impressive it is in real life than in any picture" (p.33). I had similar thoughts upon seeing the Taj Mahal, deciding that pictures and descriptions in words cannot express the true beauty of the monument; the beauty as seen in person is indescribable.

The third chapter, "The Gulf, Islam and the Global Crossroads," reflects the author's attitude towards events happening at what is considered the geographic center of Islam. He writes about this area, which was long controlled by the British (Bahrain, Kuwait, Qatar and Oman just became independent in 1971), known for its Sunni and Shia Muslims, rich petroleum resources, and East-West tension.

During the 1973 Arab-Israeli War, "when the United States chose to resupply Israel with arms during the war" (p.91), countries of the

Middle East decided to defend their rights, display their strength to a certain degree and announce an oil embargo. The author recalls words of the Shah of Iran to illustrate the results of colonialism: "You increased the price of wheat you sell us by 300 percent... You buy our crude oil and sell it back to us, refined as petrochemicals, at a hundred times the price you've paid to us...; it's only fair that, from now on, you should pay more for oil. Let's say ten times more" (p.91). Then he illustrates pure Western bias: "Certain European countries and Japan tried to distance themselves from American policy in the Middle East in a generally crass and undignified attempt (emphasis mine - H.I.) to avoid the worst of the oil embargo" (p.92).

He implies that Western countries should serve the Western solidarity headed by the USA rather than their own interests. Later the author confesses: "The Japanese [had an] enormous dependence on Gulf oil..." (p.93).

In discussing how Britain stirred up Arab nationalism to weaken the Ottoman Empire as well as strengthen Islamism, the gradual decline of Arab nationalism, and the Arab-Israeli Wars, the author focuses on Iran as a point of interest. He gives a sum-

mary of Iranian history, of which the section on the 20th century is especially interesting.

Although he doesn't mention some interesting historical events (such as the Azerbaijani crisis of 1945-46), he carefully covers the two confrontations of government of the Shah vs religion and Mossaddegh vs the West as well as the topic of Khomeini and Iran's Islamic Revolution on a level that wins his reader's attention and makes it easy to follow him with pleasure. He touches on the Iran-Iraq War and the indifference of the West—or more precisely, its attempt to punish Iran via the hand (weapon) of another, election controversies, the role of the Iranian Revolutionary Guards, the Iranian nuclear program, and Western sanctions. In discussing radical Islam and terrorism, despite the fact that the author quotes statements like "complacent and non-comprehending US administrations" (153), unfortunately, he does not analyze the role of Western policy and double standards in the development and spread of terrorism under the flag of Islam. He does offer examples of Sunni-Shia division and Arab-Iran conflict, but it is my opinion that his analysis of these matters is insufficient (of course, it would be unfair to expect an

author to cover every issue he mentions with the same thoroughness). His claim that the majority of Shia followers live in Iraq, Iran, Lebanon, Bahrain, Azerbaijan and Pakistan (p. 146) is also inaccurate; we mustn't forget the 8-9 million Shias in Yemen, the 4-5 million in Afghanistan, or the nearly 30 million in India.

At the same time, I would like to note the inappropriateness of statements frequently made about Azerbaijan in the Western media such as "Azerbaijan is a Shia Muslim country." First of all, Azerbaijan is a secular state; second, Islam hardly plays a visible role in the state policies of Azerbaijan; third, Azerbaijan is not a Shia country—it is two-thirds Shia and one-third Sunni; fourth, many Azerbaijanis are not religious and do not engage in religious rituals; and fifth, no one writes as his/her first sentence, for example, "France is a Catholic country" as information of primary importance about France.

The fourth chapter, dedicated to "Terror in Our Time," is one of the most interesting sections of the book. I would like to add to the author's thought that terror "is a crude manifestation of anger": anger gives rise to a sense of revenge, and it is the manifestation of desperation. The author begins his analysis with historical

facts demonstrating that terror is a worldwide phenomenon, particularly illustrating its occurrences in Europe. There have been and still are terrorists in Britain, Germany, Spain, Italy, Norway, the USA, and every developed and developing nation. He discusses suicide terrorism, including the events of September 11, 2001 as well as the Liberation Tigers of Tamil Eelam and their assassinations of parliament members and ministers. Here it would have also been possible to note the Armenian terror acts against Turkish diplomats in 1973-1983.

The fifth chapter, based on trade and economic interests, is a bit heavy and dull. The reader is met here with pessimistic views of the European Union's economic and financial problems. He emphasizes the low quality of the state sector in education (probably meaning pre-higher education; p. 241). He analyzes the problem of migration and its economic, political, and cultural identity aspects, recruitment of foreign talent, and welfare recipients' ability to effectively use it. He also discusses the problems of resource-rich countries, the exceptional role of free trade, taxes, and the danger to the state and nation of taking loans (he explains this well). Here the transition from one issue to the next is a bit

abrupt.

In the sixth chapter, "Commodities," L. Fox attempts to bring the water problem to the fore. He analyzes the current situation in various locations/geographies, and he gives a fairly easy-to-follow explanation of the history of wars over water and a prediction that this problem will grow. He emphasizes the possibility that problems of drinkable water, drought, and famine could sharply increase in China, North Africa, Saudi Arabia (this is interesting), the Pakistan-India Bangladesh triangle, and some other regions. The author's association of Arab Spring to the water problem in immediate hindsight, as well as to issues of internal commodities, gives the impression of being somewhat contrived.

In the seventh and last chapter, "A Different World," the author tries to combine many different problems together including complicated historical events, such as the attempts of certain nations to determine their destinies after World War I, risky map-making with artificially determined borders, Western concerns and even irritation of the West (in a pure pro-Western view) over the strengthening of China, Sunni-Shia tensions in the Muslim world, terror, the ineffectiveness of international

institutions (he considers NATO to be the most important), and the conclusion that we need to learn how to act freely on our own. The epilogue is another brief tour of issues that the author is interested in. He closes the book with an optimistic answer to the question "Will we sink or swim in these global rising tides?" (372).

Overall, the book is interesting, and offers useful insights into western diplomats' attitudes towards issues of global concern. Although Fox is an experienced diplomat, he is an inexperienced writer; this is his first book. For this reason, the book has certain shortcomings, which I have shown above. There are also some technical issues. The sources of citations are not precisely shown; in many cases, references are incomplete (for example, "The Economist", 2009). The book does not have an index.

This book was translated into Azerbaijani. (Liam Foks. Şahə qalxan dalğalar. Yeni eranın problemləri ilə üz-üzə. Bakı, TEAS Press, 2014.) Thanks to the project manager, editors and translators! Overall, the translation was successful. However, there are several shortcomings in the translated text. The translations of some expressions are not se-

mantic; they are too literal—their long and convoluted sentence structures get in the way of clearly understanding the text. Certain terminology also proved hard to translate. Let us look at a few examples. The word "tangent" was translated as "tangens," that is as the trigonometric function, although the correct meaning for that context is "toxunan" (English p.28/ Azerbaijani p.40). In another example, "partisan" should not be translated "partizan" (which in Azerbaijani has a narrow meaning), but rather with another word that expresses a biased approach (English p.55/ Azerbaijani p.66). Certain idioms were translated unnaturally, for example "the ostrich with its head in the sand" (English p.10/Azerbaijani p.22) should have been translated with the well-known expression "dəvə başını pambığa soxub" ("the camel stuck its head in cotton.") There were no ostriches in this region, but a similar idea came to be expressed with camels. Likewise, "the tables turned" could have been expressed in Azerbaijani as "hər şey alt-üst oldu" ("everything was turned upside-down") or "astar üzə çıxdı" ("the lining was revealed") (English p.61/Azerbaijani p.72). The exp-

ression "access to knowledge" (English p.365/ Azerbaijani p. 369) was translated "biliyə çıxışı olan" but should have been phrased "biliyin alçatan olduğu."

Finally, I would note one feature not only in this book but common to many books translated into Azerbaijani from Western languages. Proper nouns written in a Latin alphabet should be kept in their original form as an accepted practice; for example, all European languages maintain the original spellings of Goethe, Poincaré, and Bologna. Otherwise, if each nation transliterates proper names according to its own pronunciation, misunderstandings may occur. Azerbaijani is based on a Latin alphabet, but translators into Azerbaijani often neglect this principle because of the legacy of being a Cyrillic language. Names like Liam Fox, John Major, Tony Blair, Donald Rumsfeld, Condoleezza Rice, Malcolm Rifkind, and Robert Gates should be kept in their original form (not transliterated, for example, Con Meycor for John Major). In cases of necessity, in the first usage, the transliterated name may be added in parenthesis as a pronunciation guide.